

Матеріали на нараду при директорові від 19.09.2023

Рекомендації щодо виявлення та надолуження освітніх втрат

Розробіть критерії для вимірювання освітніх втрат із кожного предмета

Щоби виміряти навчальні втрати потрібно мати чіткі та прозорі критерії, за допомогою яких можна визначити прогалини у навчанні кожного учня. Зазвичай таким мірилом є очікувані результати навчальних досягнень учнів, визначених освітніми програмами та Держстандартами загальної середньої освіти. Служба освітнього омбудсмена рекомендує вчителям створити карту опорних знань із кожного предмета та класу, в яку включити:

- найголовніші теми (правила, формули тощо);
- основні знання, без яких учень не зможе навчатися у наступному класі).

Продіагностуйте рівень опанування навчального матеріалу учнями на початку навчального року

Аби з'ясувати готовність школярів до засвоєння нового матеріалу та визначити оптимальні умови для планування освітнього процесу, в перші тижні навчання слід виявити наявний рівень їхніх знань. З цією метою у календарно-тематичному плануванні потрібно визначити час для проведення діагностування результатів навчання за попередній рік й відповідну кількість навчального часу для повторення. Спосіб діагностування вчитель обирає самостійно, але доцільно його проводити з використанням таких різнорівневих завдань:

- **на впізнавання навчального змісту, його відтворення по пам'яті чи за наданим зразком;**
- **на застосування знань або способів дій у типових ситуаціях;**
- **на відтворення відомого шляху міркування або застосування засвоєного способу дії у ситуації, яка дещо відрізняється від типової;**
- **на творче застосування навчального досвіду в ситуаціях, наближених до життєвого контексту, які пов'язані з самостійним**

пошуком шляху розв'язання проблеми, добором і пристосуванням доступної інформації, поєднанням і доцільним використанням елементів знань чи вмінь з інших тем, оцінкою об'єктів чи явищ.

Подібна диференціація завдань дозволить встановити, якому етапу досягнення навчальної мети відповідає залишковий результат навчання та де дитина має утруднення чи нерозуміння. Залежно від результатів діагностування вчитель може розширити тематичний блок «Повторення (за попередній навчальний рік)» та ущільнити програмовий матеріал.

Проводьте систематичний моніторинг знань та вмінь учнів

Проведення систематичного спостереження надає можливість оцінити реальний стан освітнього процесу, відстежити зміни, що відбуваються та визначити фактори, які на них впливають. Тож робота з подолання освітніх втрат не обмежується одним моніторингом, а потребує декількох різнопланових досліджень. Існує багато різних методик проведення моніторингових процедур, якими можна скористатись, зокрема:

- порівняння вхідних та вихідних рівнів навчальних досягнень учнів. Вхідними даними є інформація щодо якості знань учнів певного класу у доковідний та довоєнний періоди, а вихідними - результати навчання на теперішній час;
- аналіз успішності складання ЗНО випускниками за декілька років (до початку пандемії та на теперішній час);
- порівняння результатів ЗНО випускників та їхнього річного оцінювання;
- діагностувальні роботи учнів (під час їх розроблення можна використати завдання міжнародних моніторингів PISA, TIMSS та інших);
- відстеження динаміки результатів навчання учнів за оцінками в класному журналі;
- порівняльний аналіз результатів навчання новоприбулих учнів із рівнем їхніх результатів навчання у попередніх закладах освіти;
- аналіз підсумкового оцінювання між класами в одній паралелі.

Аналіз проведених моніторингових досліджень дає можливість визначити тенденцію змін рівня навчальних досягнень класу в цілому та вибудувати індивідуальні освітні траєкторії для учнів, які мають навчальні прогалини.

Опитуйте учасників освітнього процесу

Метою цих опитувань є надання можливості учасникам освітнього процесу розповісти про проблеми та труднощі, що виникали/виникають під час навчання. Наприклад, можна провести анкетування та дізнатися думку респондентів про:

- перешкоди для участі в освітньому процесі (відсутність світла та Інтернету, повітряні тривоги, низька мотивація до навчання, нестабільний емоційний стан тощо);
- рівень забезпечення комп'ютерною технікою (наявність власного смартфона/планшета/комп'ютера чи ноутбука); забезпечення доступу до навчальних матеріалів;
- якість навчального контенту;
- зручність використання онлайн-ресурсів і платформ для здійснення дистанційного навчання тощо.

Ці дослідження враховують реальні фактори, які впливають на освітні втрати, та можуть бути використані для вдосконалення освітнього процесу.

Плануйте навчання адаптивно та гнучко

У рамках академічної свободи вчитель має право самостійно визначати послідовність формування очікуваних результатів навчання та кількість годин на вивчення програмових тем. Також він може на власний розсуд використовувати резервні години, обирати та адаптувати види навчальної діяльності відповідно до потреб учнів, особливостей організації освітнього процесу та наявних засобів навчання. Тож з урахуванням виявлених освітніх втрат потрібно визначити ключові знання, які є найбільш значущими у подальшому навчанні, застосовувати різні види робіт, що передбачають активну участь учнів в освітньому процесі та їхню взаємодію між собою.

Розробляйте індивідуальні освітні траєкторії

Компенсація освітніх втрат насамперед передбачає індивідуальний підхід до кожного учня. Особливо для тих школярів, хто не має можливості відвідувати школу разом з іншими учнями, іноді навіть у дистанційному режимі. Забезпечити рівний доступ до освіти та гнучкість навчання для окремих учнів можна за допомогою таких заходів:

- виділення додаткових годин для індивідуальних і групових консультацій для усунення прогалин у знаннях із предмету;
- проведення факультативів відповідно до навчального плану та/або за запитами учнів;
- розробки індивідуальних завдань, завдань різних рівнів складності для окремих учнів.

Залучайте батьків до розробки стратегії щодо надолуження освітніх втрат

Аби розробити ефективну стратегією закладу освіти щодо компенсації освітніх втрат варто організувати конструктивну співпрацю з батьками учнів. Наприклад, можна залучити батьків до обговорення таких питань:

- визначення розкладу (день та час) та формату проведення занять з предметів, з яких відбуватиметься вимірювання та компенсаційне навчання;
- потреба у проведенні індивідуальних консультацій з дітьми для безпосереднього надолуження знань;
- вибір зручного способу комунікації.

Обирайте додатковий якісний освітній контент з тем, що потребують надолуження

Використання цікавих і пізнавальних онлайн-ресурсів допоможе учням заповнити прогалини та мотивувати їх до додаткового навчання. Проте контент має бути актуальним для учнів, зручним у використанні, базуватись на доступному викладі навчального матеріалу. Для надолуження прогалин у знаннях учитель може рекомендувати ознайомитися з ним окремим учням відповідно до їхніх потреб або користуватися ним на уроках.

Бажаєте дізнатись більше? Долучайтеся до нашої [конференції](#), спілкуйтеся з досвідченими спікерами та колегами з різних куточків України!